

Инклюзивті білім беру Инклюзивное образование

Оқу-әдістемелік құралы

Орал, 2020

Қазақстан Республикасының Білім және ғылым
министрлігі
М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті

*Дорота Подгорска-Яхник, Габдрахманова Ш.Т.,
Арыстанғалиева В.Т., Панищева О.А.*

Инклюзивті білім беру Инклюзивное образование

Оқу-әдістемелік құралы

Орал, 2020

УДК 373
ББК 74.00
И 65

Пікір жазғандар:
Джонисова Г.Қ. - п.ғ.к., Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университетінің доценті
Туребаева К.Ж. - п.ғ.д., Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университетінің профессоры
Сарсенбаева Б.И. - п.ғ.к., п.ғ.д. М.Өтемісов атындағы БҚУ доценті

Авторлар:
Дорота Подгорска-Яхник - Лодзи және Ұлы Казимир университетінің PhD докторы, қауымдастырылған профессор.
Габдрахманова Ш.Т. - п.ғ.к., Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Мемлекеттік басқару академиясының Батыс Қазақстан облыстық филиалының директоры.
Арыстанғалиева В.Т. - магистр, М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің «Мектепке дейінгі және бастауышта білім беру» кафедрасының аға оқытушысы.
Панищева О.А. – магистр, М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің «Мектепке дейінгі және бастауышта білім беру» кафедрасының оқытушысы.

Дорота Подгорска-Яхник
И65 Инклюзивті білім беру /Инклюзивное образование: Оқу-әдістемелік құрал / Дорота Подгорска-Яхник, Ш.Т. Габдрахманова, В.Т. Арыстанғалиева, О.А. Панищева – М.Өтемісов атындағы БҚУ редакциялық-баспа орталығы. - Орал, 2020. - 204 б.

"Инклюзивті білім беру" оқу құралы (екі тілде) инклюзивті білім беру педагогикасы мен психологиясының негізгі ұғымдары мен категорияларын, инклюзивті білім берудің теориялық негіздерін қамтиды, жалпы және инклюзивті білім беруде қолданылатын технологияларды ұсынады.

Оқу құралы білім беру және білім беру мекемелерінің мамандарына - мұғалімдерге, психологтарға, логопедтер мен дефектологтарға, сондай-ақ педагогикалық университеттердің студенттеріне арналған.

Пособие «Инклюзивное образование» (на двух языках) содержит основные понятия и категории педагогики и психологии инклюзивного образования, теоретические основы инклюзивного образования, представляет технологии, применяемые в общем и инклюзивном образовании.

Пособие предназначено для специалистов воспитательных и образовательных учреждений - педагогов, психологов, логопедов и дефектологов, а также студентов педагогических вузов.

© Дорота Подгорска-Яхник, 2020
© РИЦ ЗКУ им. М. Утемисова, 2020

МАЗМҰНЫ/СОДЕРЖАНИЕ

Инклюзивті білім беру	
Кіріспе	6
Бөлім 1. Инклюзивті білім беру педагогикасы мен психологиясының категориялық аппараты	
1.1. Мүмкіндігі шектелген тұлғаларға инклюзивті білім берудің жалпы сипаттамасы.....	7
1.2. Ақаулығы бар балалар психологиялық-педагогикалық мәселе ретінде.....	10
Өзін-өзі тексеруге арналған тестілік тапсырмалар.....	12
Бөлім 2. Инклюзивті білім беру ортасында мүмкіндігі шектелген балаларды оқыту мен тәрбиелеудің жалпы мәселелері	
2.1. Инклюзивті білім беру тұрғыларының вариативтілігі.....	16
2.2. Қазақстан Республикасында инклюзивті және интеграцияланған білім беру.....	20
2.3. Арнайы білім берудің ұлттық жүйесінің қалыптасу және даму тарихы.....	24
2.4. Онтогенездің түрлі сатыларында интеграцияны тиімді жүзеге асырудың ішкі және сыртқы жағдайлары.....	27
Өзін-өзі тексеруге арналған тест тапсырмалары.....	30
Бөлім 3. Мүмкіндігі шектелген тұлғалардың білім беру интеграциясының және әлеуметтік адаптациясының мәселелері мен перспективалары	
3.1. Есту қабілеті бұзылған балалар.....	34
3.2. Көру қабілеті бұзылған балалар.....	36
3.3. Ақыл-ой қабілетін бұзылған балалар.....	38
3.4. Тірек-қимыл аппараты бұзылған балалар.....	42
3.5. Сөйлеу кемістігі бар балалар.....	44
3.6. Эмоционалды-еріктік сферасының бұзылысы бар балалар.....	46
Өзін-өзі тексеруге арналған тестілік тапсырмалар.....	49
Бөлім 4. Қазақстанда және шетелде арнайы (дефектологиялық) білім беру жүйесіндегі инновациялар	
4.1. Инклюзивті білім беру жағдайында мүмкіндігі шектелген балаларды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеудің модельдері.....	53
4.2. Инклюзивті білім беру жағдайында мүмкіндігі шектелген балаларды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу технологиялары	56
4.3. Инклюзивті білім беру педагогының кәсіби стандартын жүзеге асыру контекстіндегі педагогтың педагогикалық мәдениеті	58
Өзін-өзі тексеруге арналған тестілік тапсырмалар.....	62
Практикалық сабақтар тақырыптары	66

Инклюзивное образование.....	91
Введение.....	
Глава 1. Категориальный аппарат педагогики и психологии инклюзивного образования	
1.1. Общая характеристика инклюзивного образования лиц с ограниченными возможностями здоровья.....	93
1.2. Аномальное развитие ребенка как психолого-педагогическая проблема.....	98
Тестовые задания для самоконтроля.....	102
Глава 2. Общие вопросы обучения и воспитания детей с ограниченными возможностями здоровья в инклюзивной образовательной среде	
2.1. Вариативность подходов к инклюзивному образованию.....	106
2.2. Инклюзивное и интегрированное обучение в Республике Казахстан.....	110
2.3. История становления и развития национальных систем специального образования.....	115
2.4. Внешние и внутренние условия эффективной реализации интеграции на разных этапах онтогенеза.....	118
Тестовые задания для самоконтроля.....	123
Глава 3. Проблемы и перспективы образовательной интеграции и социальной адаптации лиц с ограниченными возможностями здоровья	
3.1. Дети с нарушением слуха.....	127
3.2. Дети с нарушением зрения.....	131
3.3. Дети с нарушением интеллекта.....	136
3.4. Дети с нарушением опорно-двигательной сферы.....	142
3.5. Дети с нарушением речи.....	147
3.6. Дети с нарушением эмоционально-волевой сферы.....	153
Тестовые задания для самоконтроля.....	156
Глава 4. Инновации в системе специального (дефектологического) образования в Казахстане и за рубежом	
4.1. Модели психолого-педагогического сопровождения детей с ограниченными возможностями здоровья в условиях инклюзивного образования.....	160
4.2. Технологии психолого-педагогического сопровождения детей с ограниченными возможностями здоровья в условиях инклюзивного образования.....	166
4.3. Педагогическая культура педагога в контексте реализации профессионального стандарта педагога инклюзивного образования.....	169
Тестовые задания для самоконтроля.....	174
Темы практических занятий.....	178
Список использованной литературы.....	203

Инклюзивті білім беру

КІРІСПЕ

Пәнді оқытудың мақсаты - студенттерді білім берудегі инклюзивті процестерді ұйымдастыру мен басқарудың негізгі ережелерімен таныстыру; мүмкіндігі шектеулі балаларды жалпы білім беру процесіне қосуды модельдеу сызбаларын бөліп көрсету және жалпы және арнайы білім берудің маңызды әлеуметтік-мәдени феномені ретінде интеграцияланған оқыту туралы түсінік беру болып табылады.

Курстың міндеттері:

1. Жалпы және арнайы білім берудің ажырамас бөлігі ретінде инклюзивті білім беру жүйесі туралы тұтас көзқарасты қалыптастыру;

2. Студенттерді инклюзивті оқыту процесінде оқушыға ұсынылатын білім беру қызметтері жүйесімен таныстыру.

3. Оқу-тәрбие процесін модельдеуге және инклюзивтік білім беру режимінде оқыту практикасында іске асыруға үйрету.

4. Инклюзивті білім беруді ұйымдастыру және басқару міндеттерін шешуде мамандардың пәнаралық және ведомстволаралық өзара әрекет жасау қабілетін қалыптастыру.

Қазақстан Республикасының білім беру жүйесін демократияландыру, өскелең ұрпақты тәрбиелеу, дамыту және оқытудың гуманистік тұрғыдан жүзеге асырылуы кезеңінде барлық балалардың, оның ішінде әлеуметтік жағынан осал топтардың балалары: ауылдық жерлерде тұратын балалар және оқшауланған аймақтар, этникалық және тілдік аз топтардың балалары, АҚТҚ және ЖҚТБ-дан зардап шеккен балалар, мигрант балалар, сондай-ақ дамуында ауытқушылықтары бар балалар және оқуда ертүрлі қиындықтарға тап болған балалардың шығармашылық дамуы, өз бетімен білім алуы, кәсіби өзін-